

3

VLAJKONOŠI

Devatenáctiletý Náif al-Qahtání ze Saúdské Arábie zůstal v paměti svých přátel i rodinných příslušníků jako „tichý“ a „nesmělý“ chlapec, který poslouchal matku a nedostával se do potíží. „Nikdy jsem v jeho chování nepozoroval nějakou změnu či nějaký sklon k extremismu,“ vzpomínal například jeho bratr. Náif byl prostě tím posledním, kdo by podle vás mohl stát před emírem pobočky al-Káidy v Jemenu a chystat se mu předestřít jistou velmi odvážnou myšlenku.

Potřebujete nějaký internetový magazín, řekl, a já jsem ten, kdo to zařídí. Zmíněnému emírovi, který se jmenoval Násir al-Wuhajši, se nápad líbil, protože pokud si nějaká teroristická organizace takové označení zasloužila, něco podobného skutečně potřebovala, aby mohla provokovat své nepřátele a do svých řad naopak lákat potenciální zájemce. Wuhajši měl ovšem na druhou stranu určité pochybnosti, zda bude tento teenager schopný něco takového opravdu dokázat; neměl totiž vysokoškolské vzdělání, jelikož svou vlast opustil už v sedmnácti letech, aby se mohl přidat k džihádistickému hnutí v Jemenu, a nedisponoval ani žádnými schopnostmi, pokud se výroby periodik týče. Zároveň však emír obdivoval jeho kuráž, možná v tom chlapci dokonce viděl i trochu sebe, když byl stejně starý, protože tehdy pro změnu odejel on z rodného Jemenu do Afghánistánu, kde pracoval šest let jako tajemník bin Ládina, a coby skromný člověk „se záblesky sarkastického humoru“ si získal přízeň i řadových členů al-Káidy.

Požehnaní myšlenky na magazín dal koncem roku 2007 a al-Qahtání v příštích několika měsících horečně dával dohromady příspěvky a připravoval i vhodný formát, dokonce v zájmu upozornění na novou publikaci

udělal „rozhovor s jedním z nejhledanějších lidí v Saúdské Arábii“ (což byl on sám). První číslo vyšlo v lednu 2008, přičemž titulky na první straně hlásal „Bitvy se blíží“, což mělo odkazovat na závěrečné boje před apokalypsou.

Anonymní džihádisté v uzavřených internetových diskusích magazín chválili – většina žila v arabské části světa, takže oceňovala texty v rodném jazyce, a pokud se někomu jeho obsah nelíbil, byl buď džihádisty, kteří podobná fóra řídili, umlčen, nebo to prostě nedával najevo. Podobná uniformita byla dost typická a dosahovalo se jí jak cenzurou, tak autocenzurou, svobodné džihádistické diskuse se na webu začaly objevovat až později, s příchodem Twitteru.

Ke kritizování toho samozřejmě v novém magazínu bylo spousta, zejména pokud se týkalo jeho vizuální prezentace, tedy vzhledu. Grafická úprava nestála za nic, fotografie obklopovalo jen jakési bílé vakuum a sem tam texty v modré nebo černé barvě – nezkušenost člověka, který to měl na starosti, byla jednoduše znát.

V následujících několika měsících se ovšem al-Qahtání buď výrazně zlepšil, nebo mu někdo začal pomáhat. Když totiž v březnu 2008 vyšlo druhé číslo, obálka byla plná ohnivých plamenů a krve, texty měly kolem sebe barevné linky a v tiráži (a jako silueta vlastně na všech stránkách) se najednou objevilo logo al-Káidy v Jemenu, tedy dvě překřížené turecké šavle na pozadí této země a také Saúdské Arábie.

Následujícího roku pak předáci jemenské al-Káidy zveřejnili video, ve kterém oznamovali, že se jejich skupina spojila se skomírající odnoží výše zmíněné organizace na Arabském poloostrově, známé pod zkratkou AQAP. V pozadí přitom visela vlajka Islámského státu, kterou v situaci, kdy se ten v Iráku potácel na místě, převzala jiná větev al-Káidy.

Vnucuje se otázka, proč al-Káida v Jemenu přejala prapor jiné skupiny přidružené k této organizaci. Proč si nevytvořila svou vlastní, případně nezačala používat tu černou, kterou bin Ládin ukazoval na své tiskové konferenci? Vždyť jejím nadřízeným, stejně jako v případě Islámského státu, byl právě tento člověk. Možná že se jemenským představitelům prostě jen líbil vzhled vlajky, pro kterou se nakonec rozhodli, a také to, jak ji všichni

znali, ještě pravděpodobnější se ovšem zdá být, že jim imponovalo, co ta vlajka představovala, totiž bezprostřední návrat chalífátu. Záhy poté, co si ji vybrali, se ostatně pokusili také vytvořit vlastní islámskou vládu, což byl i případ několika dalších odnoží al-Káidy v jiných zemích, které též začaly zhruba ve stejnou dobu používat vlajku Islámského státu a ztotožnily se tak s tím, co reprezentovala. Tyto skupiny se s ním sice nespojovaly, ale podpořily takovýmto způsobem jeho myšlenku – což se vůbec nelíbilo bin Ládínovi.

DVANÁCT TISÍC

Dva a půl roku poté, co al-Qahtání dokončil první číslo internetového magazínu Bitvy se blíží, začala AQAP vydávat další pod názvem Inspirujte a opět jej tvořil mladý muž, konkrétně čtyřiaadvacetiletý Samír Chán.

Také on se narodil v Saúdské Arábii, už jako dítě se však se svými pákistánskými rodiči přestěhoval do New Yorku a později do Severní Karolíny, ovšem přestože vyrůstal na Západě, octl se nakonec tam, kde i al-Qahtání. Útoky z 11. září jej doslova nadchly, zatímco americká invaze do Iráku naopak přivedla k zuřivosti, takže si založil webové stránky věnované džihádické propagandě, které připravoval v domě svých rodičů ve zmíněném státě Unie. Otec a matka i místní muslimští představitelé jej prosili, aby své džihádické přesvědčení zavrhl, ale on je ignoroval a v roce 2009 odcestoval do Jemenu, kde pobýval Anwar al-Awlakí, v jeho očích hrdina.

Awlakí se narodil ve Spojených státech, ale coby teenager – a znovu pak v roce 2004 – navštívil zemi svých rodičů, tedy Jemen. Šlo o talentovaného kazatele, který jako by seděl na dvou židlích, přičemž tou první byly radikální islamistické skupinky a tou druhou muslimský střední proud. V době, kdy za ním přijel Chán, už se Awlakí výrazně zradikalizoval; stal se členem AQAP a prostřednictvím Internetu verboval podobně smýšlející bojovníky, kteří by podnikali útoky v Evropě a ve Spojených státech. Oba muži, jeden propagandista a druhý autor blogů, spolu po svém setkání začali promýšlet

nový způsob, jak oslovit muslimskou mládež na Západě, a výsledkem byl první magazín AQAP v angličtině, tedy již zmíněný Inspirujte.

Článek, který Awlakí uveřejnil v prvním čísle, se zaměřoval na „americký lid a muslimy na Západě“, přičemž pro druhé z výše jmenovaných měl jasný vzkaz: „Buď odejděte, nebo bojujte.“ Pro ty, kteří se v zemích „bezvěrců“ rozhodli zůstat, měli podle autora textu být příkladem jeho dva přívrženci Nidál Hasan a Umar Fárúq Abdulmutallab. První z nich, americký voják palestinského původu, zabil třináct osob na texaské vojenské základně Fort Hood, druhý, syn zámožného nigerijského bankéře, který vystudoval v Británii, se později pokusil vyhodit do povětří letadlo nad Detroitem.

Pokud se pak týče muslimů, kteří se rozhodli země „bezvěrců“ opustit, zval je Awlakí, aby se přestěhovali do Jemenu. Byl totiž přesvědčen, že bude již brzy naplněna předpověď Proroka, podle níž se na scéně objeví armáda „dvanácti tisíců“ mužů, kteří „vyjdou z Adenu-Abjanu“ na jihu této země a „věnují Alláhovi i jeho poslovi“ Muhammadovi jako dárek „vítězství“.

Toto proroctví bylo mezi kumpány Awlakího v organizaci Al-Káida na Arabském poloostrově velmi oblíbené, často z něho citoval například její magazín v arabštině Bitvy se blíží, obzvláště poté, co se AQAP v létě roku 2010 střetla s vládními silami v provincii Abjan. V červenci jeden z jejich představitelů dokonce oznamoval, že „v Adenu a Abjanu se připravuje k boji armáda dvanácti tisíc bojovníků a my prostřednictvím této armády vytvoříme islámský chalífát“.

Džihádistické očekávání chalífátu v Jemenu skutečně nabývalo na intenzitě. Výše zmíněný magazín v této souvislosti opublikoval rozhovor na dané téma, ve kterém jistému jemenskému džihádistovi odpovídal nejvlivnější učenec džihádismu na světě Abú Muhammad al-Maqdísí, zda jsou boje v jižním Jemenu naplněním proroctví o „dvanácti tisících“ a zda to znamená, že v tomto státě vznikne chalífát.

Maqdísí měl všechny předpoklady k tomu odpovědět vyčerpávajícím způsobem. Tento Palestinec totiž strávil většinu svého dospělého života studiem nejrůznějších islámských textů a džihádistických pojednání a jeho znalosti přitáhly pozornost takových žáků, jako byl Abú Mus'ab az-Zarqáwí,

i když s ním se nakonec kvůli jeho excesům během války v Iráku názorově rozešel.

Pokud tedy měl někdo vědět, co proroctví o „dvanácti tisících“ ohlašovalo v souvislosti s ustanovením chalífátu v Jemenu, byl to právě Maqdísí. Ve zmíněném rozhovoru se ovšem tento muž vyjádřil jen opatrně:

Tento hadís podle některých z těch, kdo o něm hovoří, obsahuje nepřímý náznak, že v Adenu Abjanu vznikne chalífát, jehož hlavním městem bude Jemen, jelikož armády obvykle vyrážejí do bojů ze sídla chalífátu ... Tak to ale nemusí nutně být, možná to spíš znamená, že Jemen chalífátu nebo jeho lidem a muslimské armádě pomůže, případně nasadí podobnou armádu buď k odražení nepřítele, který napadl nějaké muslimské země, nebo k vyhnání nějakého okupanta či odpadlíka od víry.

Zároveň Maqdísí nechtěl člověka, který s ním rozhovor vedl, úplně odradit, a byl tudíž pozitivnější v odpovědi na otázku, zda proroctví „dvanácti tisíců“ naplňuje organizace Al-Káida na Arabském poloostrově. Potvrdil úžasný osud džihádistů v Jemenu a citoval z jiné předpovědi, v níž Muhammad radí věrným muslimům, aby v době, kdy bude svět končit, odešli do Sýrie, a pokud by to nešlo, měli se podle něj odebrat právě do Jemenu. Poté Maqdísí prohlásil, že AQAP skutečně dotyčné proroctví naplňuje, jelikož „křižáci“ mají z rostoucí síly bojovníků, kteří se v této zemi shromažďují a „táhnou pod praporem monoteismu“, strach.

Svou úvahu pak učenec zakončil doporučením, aby se džihádisté v Jemenu řídili radami Syřana jménem Abú Mus`ab as-Súrí. Tento rudovlasý „Šakal“ neboli „Carlos“ celosvětového džihádistického hnutí, který se objevoval v jednom konfliktu za druhým, je autorem obsáhlé knihy o džihádistické strategii a také proroctví týkajícího se konce světa, o němž jsme si již četli v první kapitole. Súrí byl kromě toho svědkem řady neúspěšných revolucí, takže se u něj vyvinul velký cit pro to, co nemá dělat.

V říjnu 1999 tento člověk napsal esej, kde rozváděl, jak vést džihád v Jemenu; citoval v něm ze stejných proroctví jako Maqdísí a vysvětloval,

proč je právě dotyčná země ideálním místem k zahájení revoluce na celém Arabském poloostrově. Zastával neochvějný názor, že džihádisté by se ve svém boji proti křížákům a jejich místním spojencům měli co nejdříve snažit získávat podporu mas, to bylo pro džihád rozhodující strategií. Také jim radil, aby místo útočení na vládu Jemenu chápali tento stát jen za jakousi základnu, kde by shromažďovali své jednotky a podnikali útoky na ostatní země na zmíněném poloostrově, přičemž pokud by některé z nich džihádistům oplatily stejnou mincí, obyvatelé Jemenu by je začali považovat za lokaje křížáků. Na závěr své úvahy pak Súrú citoval z proroctví o „dvácti tisících“.

Bin Ládin s takovýmto strategickým výhledem v zásadě souhlasil a pobočku al-Káidy v Jemenu, tedy AQAP, odrazil od úmyslu svrhnout tamní vládu nebo v této zemi dokonce vytvářet stát. Vůdce této organizace, tedy již zmíněný Násir al-Wuhajši, Usámovi někdy v roce 2010 napsal, že „pokud si přeje, aby mu patřila San`á“ (jemenské hlavní město), „již dnes jej může mít“, ten mu však odpověděl: „Boží šarí`u chceme v San`á zavést jen v případě, že budeme schopni zachovat stát, který tam vybudujeme.“ Šéf al-Káidy také emíra upozornil, že žádná islámská vláda vzniklá na popud džihádistů se neudrží při životě, „dokud bude Amerika i nadále disponovat schopností zničit jakýkoli stát, který my založíme“, a v této souvislosti dodal: „Musíme mít na paměti, že náš nepřítel svrhl jak režim Tálibánu, tak ten Saddámův.“

To byla velká změna v bin Ládinových veřejně proklamovaných názorech, protože ještě v roce 2007 Islámský stát v Iráku bránil proti obviněním, že k jeho ustanovení došlo předčasně. Už tehdy sice uznával, že Američané jsou schopni „zaútočit na kteroukoliv zemi a svrhnout její vládu“, to však podle něj nesmělo být důvodem se o jeho vytvoření alespoň nepokusit, zatímco teď už byl v souvislosti s postupným rozpadem zmíněného státu opatrnější.

Místo zakládání státu v Jemenu tedy dával Ládin přednost využívat jej coby základnu k operacím proti USA. „Jsem toho názoru, že tato země by měla zůstat v klidu jako určitá rezervní armáda pro muslimské společenství.“

Je přece dobře známo, že jedním z předpokladů zahájení války je mít právě takovou armádu a pokračovat ve vyčerpávání nepřítele na otevřených frontách, dokud nezeslábně, což by nám pak umožnilo vytvořit islámský stát. Čím víc tudíž budeme moci rozšiřovat operace proti Americe, tím víc se přibližíme sjednocení našich snah takový stát skutečně založit, tedy dá-li Bůh.“ Vůdce al-Káidy samozřejmě souhlasil, že jemenský prezident je z pohledu džihádistů odpadlík od víry, ovšem odpadlík neškodný, takže dává prostor k manévrování. „Není v našem zájmu při likvidaci jeho režimu nějak spěchat; je sice neschopný, ale méně nám nebezpečný než režim, který chtějí Spojené státy dosadit místo něj ... Salafisté, včetně těch džihádistických, jej přece byli schopni využít a zaměřit se na USA právě z Jemenu, zatímco někteří z mudžáhidů se přesunuli do Somálska nebo k nám a my jsme tudíž tyto naše bratry mohli pověřit provedením jistých operací v zahraničí.“

Pokud by samozřejmě jemenská vláda na džihádisty zaútočila, pak by se měli bránit, radil bin Ládín, neměli by však proti ní podnikat ofenzívu, protože obyvatelstvo by se pak obrátilo proti tomu, zač bojují.

Všimněte si, jakou důležitost ten člověk při svém strategickém uvažování přikládal široké podpoře ze strany lidu, a také jak se zaměřoval především na vyhnání Američanů ze Středního východu. Svržení místních muslimských režimů a vytváření nových států prostě podle něj mohlo počkat, protože vytyčení takových cílů by zneprátelilo řadové občany, jelikož k jejich dosažení by bylo třeba útočit i na muslimy, nehledě k tomu, že i kdyby džihádisté dosáhli úspěchu, v cestě dál stály Spojené státy.

Zpráva, že příslušníci AQAP v létě 2010 napadli jemenské vládní jednotky, tudíž bin Ládína rozzlobila, protože to bylo proti jeho radám. Nechtěl uvěřit, že jej předáci této odnože al-Káidy neuposlechli, a takový krok si vysvětloval jejich mládím, případně že o politice jeho organizace, zaměřené ze všeho nejdřív na USA, nebyli dostatečně obeznámeni, jak tehdy napsal. Podobné operace každopádně podle něj mohly být prominuty „jen v případě, že by šlo o sebeobranu mudžáhidů“.

Bin Ládín tedy na jemenské džihádisty apeloval, aby neútočili na místní vládu, stejně tak jim ovšem radil, aby se „vyhýbali zabíjení příslušníků

kmenů“, jelikož ty byly zásadním předpokladem pro úspěšné budování muslimského státu, které by bez nich bylo odsouzeno k nezdaru. „Podporu kmenů musíme získat, ještě než začneme takový stát vytvářet, protože mají moc a vliv,“ psal nejvyšší představitel al-Káidy, podle něhož předchůdci Muhammada na toto pravidlo nedbali, zatímco Prorok dosáhl úspěchu, jelikož byl schopen si všechny – nebo alespoň některé – kmeny v Medině získat.

Bin Ládín měl samozřejmě pravdu. Když se Muhammadův vlastní kmen v Mekce obrátil proti němu, spojil se on s jinými severně od Mediny, a pomocí náboženského přesvědčování, slibů výhod, sňatků, nátlaku i vysloveného násilí se mu do konce života podařilo přivést na svou stranu celou řadu dalších kmenů obývajících Arabský poloostrov.

Doporučení vůdce al-Káidy vyhýbat se zneprátení kmenů bylo součástí jeho širší strategie, jak získat podporu širokých muslimských mas. Kmenovými příslušníky byla řada občanů Jemenu a měli zde víc svobody než lidé ve většině ostatních arabských zemí, bin Ládín ovšem také nechtěl, aby došlo k vyvolání nějakého krvavého sporu v podobě odvety, k níž se někdy kmeny uchylují a berou spravedlnost do svých rukou, pokud je zabit jeden z jejich členů.

V pracovní verzi dopisu, který poslal předákovi AQAP, se pak dlouze rozepsal o obrovských překážkách, před jakými stojí každý islámský stát vzniklý v muslimském světě. Každý takový nový útvar by totiž musel uspokojit „požadavky a potřeby lidu“, jelikož arabské země vytvořily systém, ve kterém jsou na nich všichni obyvatelé závislí, a pokud by jim ten či onen islámský stát nedokázal bez průtahů tyto základní potřeby poskytnout, rychle by ztratil veškerou jejich podporu. Zhroucení takového státu by navíc bylo uspíšeno zavedením hospodářských sankcí a leteckým bombardováním ze strany Západu.

Ke svržení vlády nebo ovládnutí nějaké země dnešnímu revolučnímu hnutí nestačí jen vojenská síla. Pokud bychom si pro tuto chvíli odmysleli otázku vnějšího nepřítel, musí takové hnutí disponovat také zdroji, kterými by uspokojilo potřeby a požadavky společnosti, zatímco postupně přebírá kontrolu nad daným městem či státem.

Podobné hnutí prostě nemůže očekávat, že společnost bude bez nich schopna přežít dlouhou dobu, a to dokonce ani v případě, že by shodou okolností byla tomuto hnutí výrazně nakloněna. Lidé často mění své názory, když zažívají trvalý nedostatek potravin a léků, a tou poslední věcí, které by chtěli být svědky, je vidět své děti umírat hladu nebo na nějakou nemoc.

Selhání by v podobné situaci přišlo draho, varoval bin Ládín. „Důsledky zhroutení muslimského státu by byly devastující, zejména pokud by se teprve rodil ... Výraz neúspěch si sice veřejnost často vykládá nejrůznějšími způsoby, jedno je však jisté – nemá ráda ty, kdož prohráli, zajímají ji pouze výsledky a mnohdy tudíž nevěnuje pozornost detailům a podmínkám, které za selháním nebo i naopak úspěchem stály. A pokud nějakou skupinu oceňuje jako špatnou, je velmi pravděpodobné, že se pak této nepodaří dotýcnou veřejnost získat pro svou věc, ať již by mělo jít o budování příslušného státu, nebo jeho obranu.“

Z rad, které bin Ládín dával AQAP, byl nicméně minimálně jeden člověk z nejvyššího vedení al-Káidy v zákulisí nešťastný. Jmenoval se Atija Abd ar-Rahmán a šlo o jeho náčelníka štábu, který plánil Islámský stát v Iráku za excesy, jichž se dopouštěl, a obával se, že šéf je příliš posedlý útočením na Američany. Skutečností zůstávalo, že nevyužíval příležitosti ustanovit islámské vlády, které si naopak přáli řadoví džihádisté, podle nichž o tom dokonce celý džihád byl. „Ti mladí muži chtějí jít na „frontu“ a touží po „bojových operacích“, připomínal mu ar-Rahmán. „Je správné, abychom říkali „zastavte tu eskalaci, my si v Jemenu nepřejeme válku“? Takový postup já neschvaluji a nepodporuji ho ani nikdo ze zdejších bratrů, kteří ti ostatně svůj názor už řekli – my něco podobného vnímáme jako chybu.“ Nevšímat si jemenské vlády a umožňovat uchopení moci jinými islamisty, což bylo de facto podstatou bin Ládínovy strategie, jeho náčelník štábu prostě nepovažoval za správné.

Přes veškeré pochybnosti se ar-Rahmán nicméně podřídil přání svého nadřízeného, ovšem ne tak organizace al-Káida na Arabském poloostrově.

Začátkem roku 2011 vypukly v hlavním městě Jemenu coby součást takzvaného arabského jara lidové protesty a AQAP, která využila nastalé politické krize, se zmocnila částí provincie Abjan na jihu země a do jejich rukou padlo i jedno z největších tamních měst Džár. „Okamžitě poté, co jsme tuto oblasti ovládli, bylo nám vrchním velitelstvím al-Káidy doporučeno, abychom z celé řady důvodů nevyhlašovali ustanovení islámského emirátu nebo dokonce státu,“ vzpomínal později Násir al-Wuhajší, šéf AQAP. Důvody, které souzněly s radami bin Ládina poskytnuté této organizaci již dříve, přitom charakterizoval následovně: „Nebyli bychom prý schopni se jako stát postarat o jeho obyvatele, jelikož by nebylo v našich silách vyhovět všem jejich potřebám, zejména proto, že by to byl stát utlačených, a navíc by nám hrozil konec v případě, že by se proti nám spiknul ostatní svět, jelikož v takovém případě by si lidé mohli začít zoufat a nabývat přesvědčení, že džihád je pouze slepou uličkou.“

Předáci AQAP nakonec „dospěli k názoru, že doporučení al-Káidy bylo moudré, a rozhodli se stát nevyhlašovat“, ale v oblastech, které kontrolovali, ustanovili alespoň „emiráty“, což také protirečilo duchu dopisů od Ládina a jeho spolubojovníků. Jeden významný ideolog džihádismu v této souvislosti Al-Káidu na Arabském poloostrově zlověstně varoval slovy „dobyli jste jistá teritoria, ale z předchozí zkušenosti přitom víte, že je nebudete schopni ubránit a neudržíte se v nich“, ta však i přes podobná upozornění a neúspěch Islámského státu příležitosti chopit se zde moci nebyla schopna odolat.

I když AQAP dotyčné oblasti obsadila, aniž by se ptala na názor místního obyvatelstva, nepodceňovala potřebu vylepšit si svou image. Byla si vědoma chyb, kterých se dopustil Islámský stát v Iráku, takže se zavázala získat „srdce i mysl“ příslušníků kmenů na jihu Jemenu a jejich podporu, protože tito lidé podle jejich vedoucích představitelů ohrožovali plány organizace víc než USA.

V roce 2011 AQAP v rámci své nové strategie v oblasti public relations založila účelovou skupinu Stoupenci šaríe (Ansár aš-Šarí`a). Nevíme sice přesně, proč jí dala zrovna takový název, ale můžeme hádat. Západní

sdělovací prostředky měly ve zvyku zkracovat plné jméno al-Káidy, které znělo Qá'idat al-Džihád neboli Základ džihádu, což bin Ládina rozčilovalo, protože výraz „al-Káida“, tedy „základ“, nemá nic společného s islámem. V soukromí uznával, že značka zvaná „al-Káida“ je problematická, jelikož skupinám, které ji přejímají, zbytečně způsobuje potíže, a uvažoval o tom, že by název své organizace změnil například na „Monoteismus a džihád“ nebo „Obnova chalífátu“. To by podle jeho názoru přinutilo zmíněná média i americkou vládu uznat islámský charakter al-Káidy a také by to posílilo názor, že Západ je s tímto náboženstvím ve válce. Stejně úvahy pak zřejmě stály i za rozhodnutím AQAP dát své nové účelové skupině název Ansár aš-Šarí'a.

Výraz „Ansár“ neboli „stoupenci“ odkazuje k lidem z Mediny, kteří pomáhali Muhammadovi a jeho žákům v nouzi poté, co museli odejít z Mekky, protože tam byli pronásledováni za svou víru. Šaría jsou zase boží pravidla pro lidstvo včetně různých zákazů a učení o morálce, přičemž důvodem k ustanovení Islámského státu je vlastně prosazování těchto pokynů.

Islám se zrodil ve společnosti uspořádané do kmenů, která neměla žádné oficiální zákony, případně dosud neexistoval stát, který by je mohl prosazovat, každý kmen se řídil svými vlastními zvyky a kulty. Stát se podařilo vytvořit až zakladateli islámu Muhammadovi, protože ten požadoval větší náboženské ztotožnění s cílem roztržité kmeny sjednotit. Aby toho však dosáhl, musel zavést zákony, které by je změnilly a také nově vzniklý stát regulovaly. Důsledkem tudíž je, že islámské posvátné knihy se zabývají doslova vším, od otázek dědictví až po vedení válek (za podobných podmínek vznikl také judaismus, což vysvětluje, proč mezi oběma těmito náboženstvími existují jisté podobnosti). Z dnešního pohledu jsou sice některé Prorokovy zákony drsné, ale džihádisté je chápou jako již hotový nástroj k prosazování své vlády v kmenových společnostech, a život Muhammada podle nich poskytuje návod, jak toho skutečně úspěšně dosáhnout.

Rozhodnutí al-Káidy na Arabském poloostrově vytvořit účelovou skupinu bylo důkazem, že se postupně odvrací od terorismu a začíná se

zaměřovat na budování státu. Ádil al-Abáb, jeden z jejích vysokých náboženských představitelů, toto nové zaměření v jednom rozhovoru nahraném v dubnu 2011 objasnil podrobněji (místy mimochodem připomínal kteréhokoliv jiného politika, jehož úkolem je věnovat se všedním záležitostem vládnutí): „Největším problémem, kterému zde čelíme, je nedostatek veřejných služeb, například vodovodů a kanalizace, takže se snažíme najít nějaká řešení.“ Jeho organizace by mohla kontrolovat ještě větší území, dodával, chyběly jí však „úřednictvo a finanční prostředky, které by nám umožnily služby lidem poskytovat“. Abáb se v této souvislosti také obrátil s mimořádnou prosbou na zámožné muslimy, aby na podobné věci přispěli: „Máme tady v Džáru dotažené plány projektů, jež chceme v zájmu zdejších obyvatel uskutečnit, ať jde o již zmíněné zásobování vodou a následné odvádění nebo její úpravu, a hodláme uzavřít smlouvy s příslušnými firmami, abychom se s těmito úkoly mohli vypořádat. Ty projekty už jsou hotové, a protože jsme svrhli předchozí režim, který nebyl schopen dané služby poskytovat, čekáme teď na vaše investice.“ Zároveň ovšem své posluchače upozornil, že muslimská duše se nespokojí pouze s chlebem, je též třeba zavést hudúd, tedy neměnné tresty stanovené islámskými texty, i toto ovšem podle něj bylo součástí strategie AQAP zaměřené na srdce i mysl lidí:

Před třemi dny Ansár aš-Šarí`a tady v Džáru chytila zloděje, který nejenom kradl, ale byl navíc opilý. Následujícího dne jsem se s ním sešel a zeptal se, zda měl skutečně vypito, a on řekl „ano“, načež jsem se jej dotázal, zda ví, že konzumace alkoholu je zakázána, a on opět odpověděl kladně. Pak jsem mu položil další otázku, totiž zda si je vědom, že bude za trest zbičován, a on mi řekl „ano, ale nejdřív mne prosím očistěte“, takže nechť jej Bůh odmění. Dostal čtyřicet ran a to bylo první zdejší využití hudúdu. Některé osoby naháníme, jiné i chytíme, a každopádně kdykoliv toho jsme schopni, s hudúdem maximálně pracujeme.

Podle al-Abába ten opilec nebyl jediný, kdo si přál být v souladu s koránem potrestán. „Lidé podobný postup velmi vítají, a dokonce se nás ptají ,kde

jste celou tu dobu byli?‘ Nikdy nás přitom nepovažovali za takto zásadové a prosazující morálku, vždy se domnívali, že al-Káida je zlá, protože to, co o nás slyšeli, bylo pokřivené, zatímco kdykoliv nás nyní potkávají, mají z naší přítomnosti radost. My jim při takových příležitostech vykládáme o šarii a vysvětlujeme, že pokud je uplatňována, Bůh zařídí, aby na Zem přišlo bohatství.“

Organizace al-Káida na Arabském poloostrově dokonce spustila na Internetu propagační kampaň zahrnující rozhovory se šťastnými obyvateli emirátů, které vyhlásila. „Jak se vám teď vede?“ ptá se při jednom z nich člověk z AQAP lidí ve města Džár poté, co se tam změnil režim. „Úžasně!“ odpovídá dotazovaný, zatímco jiný, tentokrát ve městě Sihán, volá nadšeně: „Podívejte, dokonce i děti jsou šťastné! O tomhle jsme dosud jen snili, my i naši dědové.“

Samozřejmě pokud se zrovna netočilo, rozzářených tváří bylo mnohem méně. Muži už například nesměli nosit trenýrky a zakázána byla veškerá hudba i tanec, ale co víc, údajní špioni se stříleli a poté byli ukřižováni, zatímco ženám obviněným z čarodějnictví se usekávala hlava a zlodějům pro změnu ruce. „Obvinili mě, že kradu, takže mě pět dní drželi v jakési místnosti, kde mě pořád surově mlátili ... a taky mučili elektrickými šoky – polili mi hrud' vodou a pak k ní přiložili nějaký drát, takže jsem měl pocit, jako by se mnou najednou prudce praštili,“ vzpomínal jeden takový nešťastník. „Když uplynulo těch pět dní, dali mi injekci, takže jsem usnul, a když jsem se probudil, už jsem neměl ruku.“

Do roka si AQAP, jak se dalo předpokládat, svým brutálním chováním postavila obyvatelstvo proti sobě. Jeden člověk z města Džár to charakterizoval následovně: „Ze začátku, když sem dorazili, to byli jen takoví prostí a zesláblí lidé, přičemž my jsme patřili k těm, koho tehdejší vláda poškozovala, protože nás okrádala, a taky jsme neměli práci, takže s těmi nově příchozími jsme sympatizovali, ale pak jsme zjistili, díky Bohu ještě než jsme s nimi něco začali podnikat, že jsou to lháři, kteří milují krev, a že jde vlastně o teroristy.“

Al-Káidě se na Arabském poloostrově podařilo znepřátelit si i místní kmeny, i když si je předbíhala potravinami a vodou. V Džáru je například

v roce 2011 vyburcoval bratranec člověka, kterého popravila za údajné vyzvědačství, takže v létě roku následujícího už milice kmenů obývajících jih země a nesoucí název Lidové výbory pomohly jemenské vládě a Spojeným státům znovu obsadit území, které si AQAP přisvojila, a tím skončil experiment této organizace vybudovat muslimský stát.

Poté, co přišla o dobytá teritoria, se Ádil al-Abáb, mluvčí její účelové skupiny Ansár aš-Šarí`a, zamýšlel nad neúspěšnou snahou své organizace ujmout se moci. Přiznal, že „někteří lidé se asi budou ptát, jakých Ansár aš-Šarí`a dosáhla cílů“, zároveň ovšem selhání označil za dobrý první pokus. Odmítl přitom kritiku, že džihádisté nejsou schopni vládnout, přičemž argumentoval tím, že zavedli islámské právo, zajistili svižně pracující justici i kompetentní bezpečnostní síly a obyvatelům poskytovali základní potřeby. Al-Abáb souhlasil, že AQAP nevládla dokonale, jak ale mohla, ptal se, když města, která měla pod svou kontrolou, jemenský režim bombardoval? Zradu místních kmenů přitom sice za příčinu utrpené porážky explicitně neoznačil, neměl k tomu však daleko, jelikož řekl doslova: „Vězte, všichni vy náčelníci kmenů, že existuje program řízený bezpečnostními službami, jehož cílem je především korumpovat vaše syny a zaměstnávat je jako přísluhovače a agenty.“

V soukromí předáci AQAP situaci tak různě neviděli. Džihádisté sice získali určité cenné zkušenosti, pokud se vládnutí týče, a jejich poddaní viděli, že nemyslí jen na válčení, „ale Západ a Východ se proti nám nakonec spojily a porazily nás jednou rukou“, stěžoval si nejvyšší představitel organizace Wuhajši. „Po čtyřměsíčních bojích jsme byli nuceni ustoupit,“ připustil a dodal: „Celý svět byl proti nám.“

Nejúčinnější zbraní nepřítele byly Lidové výbory, zformované z nespokojených příslušníků kmenů a také jistých oponentů AQAP,“ přiznával její šéf a pokračoval: „Právě tyto skupiny byly nepřítelem shromážděny a staly se de facto armádou operující v dané oblasti.“

V Iráku v roce 2007 sunnitské kmenové milice podporované Spojenými státy a centrální vládou překazily pokus vládnout Islámskému státu a v Jemenu stejná strategie zafungovala proti jiné odnoži al-Káidy. Příčiny

zhroucení státu budovaného Al-Káidou na Arabském poloostrově byly prostě podobné jako ty, které vedly k selhání Islámského státu v Iráku – kmeny coby nestálí spojenci, nespolupracující řadoví občané a mocní zahraniční nepřátelé, tedy přesně ty důvody, o nichž se zmiňoval bin Ládín, když doporučoval, aby se v Jemenu nepospíchalo s vyhlášením takového nového subjektu.

Prorocství „dvanácti tisíc“ se tudíž nemělo hned tak naplnit, ovšem mladí zakladatelé internetových magazínů AQAP, kteří se na něj tak upnuli, nežili dostatečně dlouho, aby z této skutečnosti mohli být zklamáni. Jak Náfí al-Qahtání a Samír Chán, tak Anwar al-Awlakí zahynuli při amerických náletech ještě předtím, než se mladý stát al-Káidy na Arabském poloostrově v roce 2012 zhroutil.

„POKUSTE SE JE ZÍSKAT PROSTŘEDNICTVÍM VYMOŽENOSTÍ ŽIVOTA“

Těsně předtím, než AQAP v roce 2012 přišla o dobyté území, nabídl její vůdce rady, jak vládnout, seskupení, které se jmenovalo Al-Káida v islámském Maghribu neboli AQIM. Tato další pobočka bin Láidinovy organizace, tentokrát v severní Africe, přetékala zbraněmi ze skladů padlého libyjského prezidenta a ve spolupráci s dalšími džihádistickými skupinami právě vpadla do severní části státu Mali, kterou obsadila. „Oblasti, které máte pod kontrolou, jsou vzorem pro Islámský stát,“ četl v soukromém dopise, který dostal od Wuhajšího, šéf AQIM Abú Mus'ab Abd al-Wadúd. „Nyní svět čeká, jaký další krok podniknete a jak zvládnete řízení vašeho státu,“ sděloval mu jeho protějšek z AQAP, aby jej vzápětí varoval, že „vaši nepřátelé samozřejmě touží vidět, jak se zhroutíte, takže vám do cesty staví překážky s cílem ukázat lidem, že mudžahedíni jsou dobří pouze v bojové činnosti a vedení válek, ale neví nic o tom, jak se řídí stát a neznají záležitosti týkající se společnosti.“

Wuhajší proto svému kolegovi v dopise doporučoval strategii založenou na dobývání srdcí i mysli obyvatel, konkrétně poskytováním základních

potřeb a postupným zaváděním islámského práva. Lidem se „nedostává toho, co potřebují, a ubíjí je dřina nutná k tomu, aby si alespoň něco vydělali“, takže džihádisté by se měli „pokoušet je získat na svou stranu nabízením životních vymožeností a zajištěním jejich každodenních potřeb, jakými jsou jídlo, elektrina a voda“, psal mu předák AQAP. „My jsme z naší krátké zkušenosti vyzorovali, že poskytování těchto nutných věcí má u obyvatel velký ohlas, začnou s námi sympatizovat a dospějí k názoru, že jejich osud je spojen s tím naším,“ pokračoval pak a dodal, že je lepší být i milován i obáván, jak jeho organizace poznala, ne jen vyvolávat strach.

Islámské právo Wuhajši doporučoval uplatňovat jen velmi zvolna, protože obyvatelstvo daných oblastí nebylo na omezení z něho plynoucí připraveno. „Nemůžete je bičovat za pití alkoholu, když ti lidé neznají ani základy modlení,“ upozorňoval hlavu AQIM a v této souvislosti popsal zkušenost své vlastní organizace v Jemenu: „Příslušné tresty jsme začali zavádět až poté, co srdce obyvatel ovládl monoteismus, protože právo šaría neznamená prosazovat jej za každou cenu, jak se některé osoby domnívají nebo jak je o tom přesvědčil někdo jiný – tento omyl je pro dobro dotyčných lidí třeba vyvrátit a vy se co nejvíc snažte udělování islámských trestů vyhnout, příklánějte se k nim jen v těch opravdu nejnutnějších případech.“

V dalším dopise, který mu Wuhajši poslal o několik měsíců později, poté, co Američané a jejich spojenci pomohli místním kmenům vyhnat AQAP z dobytých území, už byl méně optimistický. „Radíme vám, abyste se nenechali zatáhnout do nějaké dlouhé války, držte si dál své dosavadní základny v horách, lesích a poušti a pro případ maximálního zhoršení situace si připravujte další úkryty, k takovému závěru jsme alespoň dospěli my, když jsme museli ustoupit.“

Ať již si Abd al-Wadúd někdy rady vůdce al-Káidy na Arabském poloostrově vůbec přečetl či nikoliv, jeho názory zastával také. Přes dvacet let se sice účastnil džihádistických povstání proti stávajícím režimům v Alžírsku i dalších severoafrických zemích, obdivoval nemilosrdného Zarfáwího a velel své vlastní brutální teroristické organizaci, ale přesto si časem uvědomil, jak je moudré věci nepřehánět.

V roce 2012 tak vydal pro „bratry emíry na Sahaře seznam nařízení a doporučení, kterými se ve své činnosti měli řídit“, a varoval před monopolizací „politického a vojenského stavu“. „Neměli bychom stát v čele“ hnutí za osvobození severního Mali, které bylo pod kontrolou vlády, místo toho by džihádisté měli vybudovat širokou koalici a zdržet se exkomunikování jiných, zdůrazňoval. „Cílem stavění takových mostů je dosáhnout situace, kdy už naši mudžahedíni nejsou ve společnosti izolováni, a integrovat se s různými dalšími skupinami včetně velkých kmenů i s jejich předáky a hlavního povstaleckého hnutí.“ V této souvislosti Abd al-Wadúd také emírům připomínal, že „lidé džihádu jsou vedoucí a řídicí silou, která pracuje na uskutečnění takového úkolu v našem islámském národě a v různých částech dané společnosti“, nedisponují však „ani vojenskou, ani finanční či strukturální kapacitou“ řídit stát jen sami a postavit se nevyhnutelnému tlaku ze zahraničí.

Pokud se týče získávání podpory různých kmenů v oblasti Sáhelu, tedy pásu částečně úrodné půdy, který protíná Mali a odděluje severní Afriku od té subsaharské, měla AQIM a její stoupenci jen střídavé úspěchy. V průběhu let, které předcházely pádu města Timbuktu v roce 2012, byli džihádisté čas od času opravdu schopni využít rasových i hospodářských třenic a naverbovat nové členy, jejich úsilí však naráželo na vnitřní rozepře uvnitř kmenů a předsudky, které existovaly už i dříve. Velkým problémem se také stalo rasové a etnické napětí mezi jednotlivými kmeny způsobené tím, že džihádisté se chovali lépe k rekrutům, kteří měli světlejší pleť, než k těm, co byli tmavší – ty uráželo, že se údajně museli zabývat podřadnou prací, v Timbuktu ostatně jejich nadřízení dokonce opustili město bez nich.

Vůdce al-Káidy v islámském Maghribu se potřebou podpory ze strany místních obyvatel ve své mysli velmi intenzivně zabýval. Džihádisty kritizoval za „extrémní rychlost, s jakou jste zavedli šariú, aniž jste vzali v úvahu princip postupné evoluce, která musí být brána v potaz v prostředí, kde je náboženství něčím téměř neznámým a kde se lidé celá staletí zmíněným právem neřídili“. Neschopnost začít používat šariú jen pozvolna pak nevyhnutelně „vyvolá vůči mudžahedínům nenávisť“, varoval Abd al-Wadúd,

který také uváděl příklady nevhodného chování, takže džihádisty káral mimo jiné za nekompromisní odsuzování k náboženským trestům nebo za ničení svatostánků, které místní chovali v úctě.

V měsících, které předcházely napsání výše zmíněného dopisu, džihádisté v Timbuktu tvrdě trestali „cizoložníky“, jak muže, tak ženy; jeden mladý pár například za to, že se jim narodilo dítě, nechali zbičovat, a jiný pro změnu ukamenovat, jelikož spolu údajně měli sex, protože ani v jednom z obou případů nebyli dotyční manželé. Výprasku se ovšem nevyhnuli ani lidé, kteří se odvážili dopustit sice méně do očí bijících, nicméně i tak „neislámských“ činností, jako kouření nebo v případě něžného pohlaví chování na veřejnosti bez závoje. Džihádisté dokonce zakázali i hudbu, která přitom neodlučně patřila k rituálům vztahujícím se k animistické podobě islámu, běžně praktikované v Mali.

Mimořádně pak tamní obyvatelé rozhořčilo, když džihádisté srovnali se zemí hroby jejich muslimských svatých. „Všichni muslimové vědí, že jde o posvátná místa, která se nenapadají a neničí,“ stěžoval si například jeden místní náboženský učenec. „Takové jednání nelze označit jinak než za popírající islám a lidé se kvůli tomu zlobí.“

Ultrakonzervativní islám vyznávaný salafistickými džihádisty pravda návštěvy míst, kde jsou uloženy ostatky svatých, považuje za něco naprosto nepřijatelného, takže když jeho stoupenci dorazili i sem, staly se zmíněné hroby terčem jejich útoků. Podobné ničení totiž předvádí ostatním ultrakonzervativcům tu správnou náboženskou víru dotyčných džihádistů a místním zároveň dává najevo, kdo je nyní jejich pánem. Skutečnost, že Abd al-Wadúd příslušníky své organizace za likvidaci hrobů kritizoval, ukazuje, jak velký důraz kladl na cítění lidí, přičemž velitelům v podobném duchu pro změnu vytýkal, že brání „ženám vycházet na veřejnost“ a „dětem si hrát“, jelikož něco takového islámské právo nepožaduje. „Vaši úředníci se musejí více ovládat,“ podotýkal v této souvislosti.

I když se však místní obyvatelé báli, ne vždy se ostýchali vyjádřit svůj nesouhlas. Ve městě Gao například protestovala jejich skupina poté, co jistého mladého muže obviněného z krádeže odsoudili k useknutí ruky,